

KOHTLA VALLA

EELARVESTRAATEEGIA

2017-2020

Sisukord

Sisukord.....	2
1. Eelarvestrateegia koostamine	3
2. Definiitsioonid ja lähtekohad	4
3. Eelarvestrateegia rakendamise taust.....	5
3.1 Ülevaade Eesti majanduskeskkonnast.....	5
3.2 Järgmiste aastate majandusproгноos	5
3.3 Valitsuspoliitika mõju omavalitsuste finantsvõimekusele	8
3.4 Valla majandusnäitajad	12
4. Põhitegevuse finantsplaan	13
4.1 Põhitegevuse tulud	13
4.2 Põhitegevuse kulud	15
5. Investeeringud	18
6. Finantseerimine	20
7. Laenukohustused.....	21
8. Finantsdistsipliin	22
9. Kokkuvõte	23

1. Eelarvestrateegia koostamine

Eelarvestrateegia koostatakse arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Kohtla valla arengukava on koostatud aastateks 2014-2024.

Kohtla valla eelarvestrateegia on koostatud vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFS) § 20 nõuetele. Samuti lähtutakse koostamisel ja menetlemisel kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-st 37².

KOFS-i kohaselt esitatakse eelarvestrateegias kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, eelarvestrateegia koostamisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad eelarveandmed ning selgitused.

KOFS näeb ette, et eelarvestrateegias tuleb eraldi välja tuua olulisemad investeeringuobjektid koos kogumaksumuse prognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega.

Eelarvestrateegia kohustuslikuks osaks on rahandusministri määrusega kinnitatud vormidel eelarveandmed strateegia perioodi kohta, mis on toodud käesoleva dokumendi viimases peatükis. Nimetatud tabeleid tuleb igal aastal uuendada ja hiljemalt 15. oktoobriks Rahandusministeeriumile esitada.

Kuna Kohtla valla eelarve on kassapõhine, on ka eelarvestrateegia koostamisel lähtutud kassapõhisest arvestusmetoodikast. Kassapõhisel eelarves kavandatakse majandustehingud selles perioodis, millal planeeritakse nendega seotud raha laekumine või väljamaksmine. Vastavalt finantsjuhtimise seadusele jagatakse eelarves ja seega ka eelarvestrateegias tehingud järgmisteks osadeks: tulud; kulud; investeerimistegevus; finantseerimistegevus; likviidsete varade muutus.

Kõik näitajad on eelarvestrateegia tabelites toodud eurodes kui pole kirjas teisiti.

2. Definiitsioonid ja lähtekohad

Kohaliku omavalitsuse eelarvestrateegia koostamise vajadus tuleneb vastutusest maksumaksja ees. Eelarvestrateegia on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukavast tulenev finantsplaan nelja eelseisva eelarveaasta kohta, mis näitab kuidas on omavahel seotud eesmärgid ja ressursid ning kuidas on tagatud stabiilsus ja jätkusuutlikkus pikemaajalises finantsvaates.

Seaduse tasandil on sätestatud, et KOV eelarvestrateegia peab sisaldama majanduskeskkonna analüüsi ja prognoosi, hõlmama vähemalt nelja järgnevat aastat ning andma ülevaate põhilistest finantsplaan segmentidest: tuludest, kuludest, investeeringutest ning rahastamisest.

Eelarvestrateegias kasutatavate põhimõistete definiitsioonid on järgnevad:

eelarve – eelarveaasta põhitegevuse tulude, põhitegevuse kulude, investeerimistegevuse, finantseerimistegevuse ja likviidsete varade muutuse plaan koos täiendavate nõuete, volituste ja informatsiooniga, mis on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse vastava aasta tegevuste finantseerimisele;

sissetulekud – põhitegevuse tulud, materiaalse ja immateriaalse põhivara, osaluste ja muude aktsiate või osade müügitulu, põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine, finantstulud ja tagasilaekuvad laenud;

väljaminekud – põhitegevuse kulud, põhivara, osaluste ja muude aktsiate või osade soetus, põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine, finantskulud ja laenude andmine ning muude vastavate kohustuste täitmine;

investeering – põhivara soetus ja sellega kaasnev käibemaksukulu seoses objekti ehitamise või renoveerimisega või vara soetamisega;

kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksus – kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuv üksus;

netovõlakoormus – võlakohustuste ja likviidsete varade kogusumma vahe;

omafinantseerimisvõimekus – valemina: põhitegevuse tulud miinus põhitegevuse kulud jagatud põhitegevuse tuludega.

Kohtla valla eelarvestrateegia on koostatud eelarvestrateegia finantsmudeli (eelarvemudeli) alusel. Eelarvemudel on rahandusministeeriumi poolt ette antud infotehnoloogiline töövahend. See on MS Exceli programmis üles ehitatud integreeritud eelarvestrateegia ning iga-aastase eelarve koostamise ja seiramise süsteem.

Eelarvestrateegia järgmise nelja aasta kavandamisel (2017-2020) on kajastatud prognoosi baasina võrreldaval kujul vastavad näitajad eelneva ja jooksva aasta kohta (2015-2016).

Jooksva aasta andmete kajastamisel on tuginetud jooksva aasta eelarvele, mida on vajaduse korral korrigeeritud muudatustega, mis strateegia koostamise hetkel on teada või suure tõenäosusega ilmnevad.

Eelarvestrateegia numbrilised prognoosid on esitatud jooksevhindades.

3. Eelarvestrateegia rakendamise taust

3.1 Ülevaade Eesti majanduskeskkonnast

Tuginedes üldisele majanduskonjunkturi jätkuvale nõrkusele enamikes valdkondades ning kasvuväljavaadete halvenemisele, oleme majanduskasvu prognoosi allapoole korrigeerinud. Kevadise prognoosi väliskeskonna paranemisele tuginenud majanduskasvu põhistsenaarium ei ole viimase kahe kvartali jooksul paika pidanud ning ekspordi kasv on püsinud esimesel poolaastal kitsapõhjaline. Nii ettevõtjate kui ka majandusekspertide hinnangud ei anna alust oodata majanduskasvu olulist kiirenemist lähikvartalitel. Samas Venemaa majanduslanguse põhi on läbitud ning ka Soome majandus on pärast kolm aastat kestnud langust kasvule pöördunud, mis annab lootust meie ekspordinõudluse paranemiseks. Kesise välisnõudluse ning hinnatõusu puudumise tõttu on ettevõtete investeeringud endiselt madalseisus. Võrreldes üldise majanduskasvu tempoga on eratarbimise kasv püsinud suhteliselt kiire, kuid vaatamata sellele on kodumajapidamiste säästumäär tõusnud ajaloolise kõrgtasemeni. Tööturu arengud viitavad pingete püsimisele ning palgakasv ületab juba neljandat aastat järjest tootlikkuse tõusu. Inflatsioon on madalate toormehindade tõttu senini püsinud tagasihoidlik ning taastub ootuste kohaselt alles käesoleva aasta lõpus.

Käesoleva prognoosi eeldused on fikseeritud 2016. aasta augusti lõpu seisuga.

3.2 Järgmiste aastate majandusprognoos

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab prognoosi põhistsenaariumi kohaselt 2016. aastal 1,3%. Kasv peaks järgmise kahe aasta jooksul kiirenema, ulatudes 2017. aastal 2,5%ni ja 2018. aastal 3%ni. Rahandusministeerium on 2016. ja järgnevate aastate majandus-kasvu prognoose allapoole korrigeerinud, mille põhjuseks on Eesti jaoks peamiste kaubanduspartnerite kasvuväljavaadete halvenemine. Peamiseks majanduskasvu vedajaks jääb 2016. aastal sisenõudlus, mis tugineb peamiselt eratarbimisel. Investeeringute kasv hakkab käesoleval aastal taastuma ja selle mõju peaks edaspidi suurenema. Ekspordi kasv taastub samuti ja kiireneb järgmistel aastatel kooskõlalise välisnõudlusega. Aastatel 2019–2020 peaks Eesti majandus kasvama keskmiselt 2,7% aastas, mida toetab ühelt poolt kiirenev ekspordikasv ning teisalt võrdlemisi tugev sisenõudluse kasv.

Sisenõudlus püsib 2016. aastal endiselt eelkõige **eratarbimise** toel, mis põhineb palgatulu kiire kasvu jätkumisel. Lisaks toetas jõuliselt kasvavate sissetulekute ostujõudu tarbijahindade langus aasta esimesel poolel. Aasta teisel poolel hinnatõus siiski taastub ning kiireneb 2017. aastal oluliselt, mis hakkab märkimisväärselt kahandama elanike reaalsissetulekuid. Samal ajal peaks mõnevõrra pidurduma palgakasv ning hõive pöörduma kergesse langusesse, kuna keskpärane majanduskonjunktuur ei võimalda hõivemäära olulist suurenemist. Sotsiaalsiirded toetavad sissetulekute suurenemist jõuliselt ka järgneval paaril aastal. Kuigi eratarbimise kasv

on olnud majanduskasvuga võrreldes viimastel aastatel väga kiire, on selle kasvutempo jäänud siiski alla sissetulekute kasvule. See viitab tarbijate säästumäära tõusule, mida võib seletada nii jõulise reaalsissetulekute kasvuga kui ka üldise geopoliitilise ebakindlusega Euroopas. Samuti mängib ilmselt rolli töötajate kasvav ebakindlus töökoha säilimise pärast üldiselt ebakindlates majandusoludes. Kuna nendes küsimustes ei ole jõuliselt positiivset

pööret lähiajal ette näha, siis on karta elanike säästumäära mõningast suurenemist ka järgmisel aastal ning see pärsib tarbimise kasvu sissetulekutega võrreldes. 2016. aastal langeb eratarbimise reaalkasv prognoosi kohaselt 3,3%ni ja aeglustub 2017. aastal 2,7%ni, langedes edaspidi veelgi.

Investeeringute mahu kahanemine on jätkunud viimased kaks aastat, kuid ettevõtete ja kodumajapidamiste toel peaks see pöörduma 2016. aastal kasvule. Kuna pea kaks kolmandikku investeeringutest teevad ettevõtted, siis sõltub koguinvesteeringute kasvule pöördumine muutusest üldises majanduskonjunkturis. Viimase viie aasta jooksul on Rahandusministeeriumi 2016. aasta suvise majandusprognoosi kokkuvõtte majanduskonjunkturi ettevõtjate ja tarbijate hinnangul olnud väga stabiilne ehk ilma selge trendita, mis viitab ebakindlusele müügikäivate kasvuperspektiivi osas. Ühtlasi peavad ettevõtjad nii tööstuses kui ka teeninduses endiselt ülekaalukalt olulisimaks äritegevust takistavaks teguriks vähest nõudlust. See on seletanud ka ettevõtete vähest investeerimisaktiivsust. Samas märke investeeringute kasvu taastumisest siiski on – kapitalikaupade import on kasvanud juba üle aasta, ettevõtete laenukoormus kasvab ning esimesel poolaastal ettevõtete investeeringud kasvasid. Valitsemissektori investeeringud olid 2016. aasta esimeses pooles selges languses, kuhu enim panustasid hooned ja rajatised. Erinevate planeeritavate ehitiste ja EL struktuuritoetuste rakendamise toel peaks valitusssektori investeeringud pöörduma jõulisele kasvule 2017. aastal. Elanike eluasemeinvesteeringute kasv oli esimesel poolaastal kiire ning stabiilsete majandusolude jätkudes peaks nende panus investeeringute kasvu ka edaspidi olema positiivne. 2016. aastal ootame investeeringute kasvu taastumist ning edaspidi kasvutempo kiirenemist, kuid selle eelduseks on üldise majanduskonjunkturi paranemine.

Pärast möödunud aasta madalseisu ja ekspordi jalajälje vähenemist pöördub **kaupade ja teenuste eksport** 2016. aastal paraneva välisnõudluse mõjul 2,7%le kasvule. Kasvu veab kaubaeksport, tuginedes mõne kaubagrupi (elektri- ja sideseadmed, puidutooted) väljaveomahtude suurenemisel. Sealjuures tekitab volatiilsust kvartalite vahel sideseadmete välistellimuste suur kõikumine. Teenuste eksport tugeneb samuti reisiteenuste ja mitmesuguste äriteenuste suurenevate eksporditulude tõttu. 2017. aastal oodatakse maailmajanduse kasvuväljavaadete järk-järgulist paranemist ning seeläbi ka kaubanduspartnerite kiiremat majanduskasvu ja impordinõudluse tugevnemist. Ekspordi kasv kiireneb sarnases tempos välisnõudlusega, ulatudes 2017. aastal 3,5%ni ning 2018. aastal 4,0%ni. Impordi kasv kujuneb sel aastal ekspordiga võrreldes tunduvalt kiiremaks, kuna viimased kaks aastat vähenenud investeerimisaktiivsus hakkab taastuma.

Pärast 2015. aastal saavutatud kõrgtaset väheneb **jooksevkonto** ülejääk käesoleval aastal 1,1%ni SKPst ning püsib sarnasel tasemel ka järgnevatel aastatel. Suurenev kapitalikaupade import ning välisettevõtete kasumite taastumine vähendavad tänavust jooksevkonto ülejääki. Prognoosiperioodil välismaailmast laekuvate eksporditulude kasv suureneb, mis tasakaalustab tugevneva investeerimisaktiivsuse mõju ning kokkuvõttes välistasakaalu ei halvenda.

Tarbijahindade (THI) tõus jääb 2016. aastal välistegurite mõjul tagasihoidlikuks, ulatudes 0,2%ni. 2017. aastal kiireneb THI kasv 2,7%ni ning jääb samale tasemele ka 2018. aastal. Kui selle aasta esimesel poolel olid hinnalanguse taga energiatooted, siis alates suve lõpust hakkab energia komponendi negatiivne panus taanduma, tuues kaasa tarbijahindade tõusule pöördumise. Kaudsed maksud kergitavad inflatsiooni sel aastal 0,8%, kus suurema osa moodustab alkoholi ja kütuse aktsiisimäärade tõus. Ilma maksumuudatusteta on hinnad sel aastal jätkuvalt languses. 2017. aastal kiireneb inflatsioon välistegurite panuse suurenemise, teenuste hinnatõusu kiirenemise ning aktsiisitõusude tulemusena 2,7%ni. Välisteguritest taandub välja naftahindade languse mõju, samas kui toiduhindade kasv kiireneb. Teenuste

osas kergitab hinnatõusu eelkõige langenud kütusehindade kaudsete mõjude ja tasuta kõrghariduse väljataanumise. Prognoosiperioodi lõpus pidurdub inflatsioon aktsiisitõusude mõnevõrra väiksema panuse mõjul 2,6% juures.

Tööturu olukorra pingestumine jätkub ning palgasurved püsivad. **Hõive** kasv on jätkunud vaatamata madalale majandusaktiivsusele, ületades kevadisi ootusi. Hõive kasv kiirenes teises kvartalis koguni 2,6%ni, mis tulenes peamiselt vanemaealiste tööle asumisest. Selle põhjuseks võib pidada nii naiste pensioniea tõusu, kui ka üldist vanemaealiste, sh pensioniealiste Rahandusministeeriumi 2016. aasta suvise majandusprognoosi kokkuvõtte Rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakond 4 aktiveerumist. Hõive määr ehk töötavate inimeste suhe tööealistesse inimestesse on ajaloolisel kõrgtasemel (65,8% 2016. aastal), mis koos tööealise rahvastiku vähenemisega seab piirid töötavate inimeste arvu edasisele kasvule. Tööturu aktiivsuse kasvu tõttu püsib **tööpuudus** eelmise aasta tasemel, ulatudes prognoosi kohaselt 2016. aasta kokkuvõttes 6,2%ni. Käesoleva aasta juulist järk-järguliselt rakenduv töövõimereform aitab osaliselt kompenseerida tööealise rahvastiku vähenemist, pakkudes osalise töövõimega inimestele aktiveerimismeetmeid ning aidates neil tööturul toime tulla. Võib arvata, et tööturule naasvate töövõimetuspensionäride oskused ei vasta tööturu vajadustele ning ettevõtete valmidus nende palkamiseks on esialgu madal, mistõttu kaasneb reformiga esmajärjekorras tööpuuduse suurenemine alates 2017. aastast. Töövõimereformi positiivne mõju läbi täiendava hõivatute arvu suureneb järk-järgult.

Keskmise palga kasvutempo ei ole vaatamata majanduskasvu aeglustumisele seni oluliselt muutunud ning kasv püsis maksuameti andmetel 2016. aasta esimesel poolaastal 6% juures. Statistikaameti andmetel kiirenes esimesel poolaastal keskmise palga kasv 7,8%ni. Osaliselt olid palgakasvu kiirenemise taga oluliselt suurenenud preemiate maksmine, kuid kasv kiirenes ka preemiaid arvestamata 7,3%ni. Kiire palgakasv tuli kasumite vähenemise hinnaga, mis ei saa reeglina kaua jätkuda. Samas hinnatakse ettevõtete finantsseisu endiselt heaks, mistõttu võib arvata, et palgasurvetele on aidanud vastu pidada kogunenud kasumid ning madala investeerimisaktiivsuse tõttu vähene finantseerimisvajadus. Kahaneva rahvastiku ning püsiva palgakonkurentsi tõttu naaberriikidega, peamiselt Soomega, ei ole põhjust oodata palgasurvete olulist alanemist. Seetõttu ootame, et palgakulude suhe SKPsse jääb lähiaastatel praegusel tasemel püsima, kuid pikemas perspektiivis aitab seda langetada tööjõumaksude vähendamine. Reaalpalga kasv aeglustub järgnevatel aastatel allapoole 3% käesoleva aasta 6,2%lt inflatsiooni taastumise tõttu.

2016. aasta **valitsussektori¹ eelarveülejääk** ulatub prognoosi kohaselt 0,4%ni SKPst, mis võrreldes riigieelarves oodatuga on 0,5% võrra suurem ülejääk. Peamiseks ülejäägi tekitajaks on keskvalitsus, kus oodatust madalam investeerimismaht toob kaasa väiksema kulutaseme võrreldes 2016.a riigieelarvega. Samuti on ülespoole korrigeeritud maksutulude prognoosi. Samas on põlevkivisektori raskuste tõttu vähendatud nii dividenditulude kui ka keskkonnatasude prognoosi. Sotsiaalkindlustusfondide koondpositsioon on sel aastal tasakaalus, Haigekassa puudujäägi kompenseerib Töötukassa samaväärne ülejääk. 2017. aastal on oodata valitsussektori eelarvepuudujääki 0,8% SKPst, kuna kohalike omavalitsuste ülejääk asendub investeerimismahu kasvu ootuses puudujäägiga 0,4% SKPst. Samuti suureneb kasvavate investeeringute tõttu nii Riigi Kinnisvara AS-i, haiglate kui ka terve keskvalitsuse puudujääk. Sotsiaalkindlustusfondide positsioon paraneb tulenevalt töötuskindlustusmakse prognoositavast kasvust. Järgnevatel aastatel on oodata valitsus-sektori eelarvepositsiooni pidevat paranemist ning jõudmist prognoosiperioodi lõpuks 2020. aastaks 0,6%se ülejäägini SKPst.

1 Valitsussektorisse kuuluvad: keskvalitsus (kajastatakse riigieelarves); avalik-õiguslikud institutsioonid; riigi siht-asutused (nt haiglad); riigi äriühingud (nagu RKAS); kohalikud omavalitsused; haigekassa; töötukassa.

2016. aasta **maksukoormuseks** kujuneb 34,8% SKPst, mis on 0,9% võrra kõrgem kui aasta varem. Võrreldes 2015. aastaga kasvavad kiiresti aktsiisid määrade tõstmise tõttu ning ka sotsiaalmaksu kasv ületab SKP kasvu, mida korrigeeriti allapoole. Ekspordikeskse majandusstruktuuri puhul ei avaldu aeglustuv nominaalne majanduskasv üks-üheselt maksulaekumistes. Aastatel 2017–2020 vähendatakse maksumuudatustega tööjõumakse ja suurendatakse tarbimismakse, kokkuvõttes on maksukoormus sel perioodil keskmiselt 34,7% langedes 2020. aastaks 34,6%le.

Valitsussektori **võlakoormus** langes 2015. aasta lõpuks 9,8%ni SKPst, ilma Euroopa Finantsstabiilsusfondi (edaspidi EFSF) mõjuta aga langes 7,6%le SKPst. Käesoleval aastal küll võlakoormus langeb 9,4%ni SKPst kuid kahel järgneval aastal valitsussektori võlakoormus protsendina SKPst suureneb, ning ulatudes prognoosi kohaselt 2018. aasta lõpuks 11,2%ni SKPst. Seejärel hakkab võlakoormus ülejäägis eelarvepositsiooni toel vähenema, jõudes prognoosiperioodi lõpuks 2020. aastal 10%ni SKPst.

Rahandusministeeriumi 2016. aasta suveprognoosi kohaselt on Eesti majanduse väljavaated:

Tabel 1. Eesti majandusareng ja selle prognoos (allikas: Rahandusministeerium)

Majandusnäitaja	2015	2016*	2017*	2018*	2019*	2020*
SKP püsihindades (mld €)	17,5	17,7	18,1	18,7	19,2	19,7
SKP jooksevhindades (mld €)	20,3	20,9	22,0	23,3	24,6	25,9
SKP nominaalkasv (%)	2,5	3,1	5,2	5,8	5,6	5,5
SKP reaalkasv (%)	1,4	1,3	2,5	3,0	2,8	2,7
Tarbijahinnaindeks (%)	-0,5	0,2	2,7	2,7	2,6	2,6
Tööhõive (tuhat inimest)	640,9	646,5	646,1	644,4	643,0	642,9
Tööhõive kasv (%)	2,6	0,9	-0,1	-0,3	-0,2	0,0
Tööpuuduse määr (%)	6,2	6,2	7,2	8,4	9,3	9,4
Keskmine palk (€)	1065,0	1137,0	1199,0	1265,0	1332,0	1399,0
Keskmise palga nominaalkasv (%)	6,0	6,7	5,5	5,5	5,3	5,0
Keskmise palga reaalkasv (%)	6,5	6,5	2,8	2,8	2,7	2,4
Kaupade ja teenuste bilanss (%)	0,6	-1,6	0,0	0,5	0,3	0,3
Eratarbimise deflaator (%)	0,0	0,7	2,8	3,0	2,9	2,9
Valitsussektori tarbimiskulutuste deflaator (%)	4,0	4,1	4,1	3,7	3,0	2,7
Jooksevkonto (% SKPst)	2,2	1,1	0,8	1,0	1,1	1,2

3.3 Valitsuspoliitika mõju omavalitsuste finantsvõimekusele

Valitsussektori eelarvepositsiooni prognoos aastateks 2016–2020 on koostatud eespool toodud makromajandusprognoosile tuginedes.

2015. aastal püsis valitsussektori eelarve ülejäägis, mis moodustas Statistikaameti esialgsete andmete kohaselt 0,4% SKPst ehk 91 mln eurot. Ülejäägis olid kõik valitsussektori tasandid – keskvalitsus ja sotsiaalkindlustusfondid 0,1% SKPst ning kohalikud omavalitsused 0,2% SKPst. Nii keskvalitsuse kui ka kohalike omavalitsuste ülejääk saavutati tänu prognoositust paremale maksulaekumisele eelkõige juriidilise ja füüsilise isiku tulumaksu ja sotsiaalmaksu

osas ning ootustele alla jäänud investeeringute mahule. Keskvalitsuse ülejääki suurendas ka planeeritud väiksem pensionikulu. Sotsiaalkindlustusfondide tulem oli oodatust parem peamiselt prognoositust väiksemate aktiivsetele tööturumeetmetele kulunud vahendite tõttu. Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon oli eelmisel aastal ülejäägis 1% SKPst.

2016. aasta eelarveülejäak ulatub prognoosi kohaselt 0,4%ni SKPst, mis võrreldes riigieelarves oodatuga on 0,5% võrra suurem. Peamiseks ülejäägi tekitajaks on keskvalitsus, kus oodatust madalam investeerimismaht toob kaasa väiksema kulutaseme võrreldes 2016. aasta riigieelarvega. Samuti on ülespoole korrigeeritud maksutulude prognoosi. Keskmise palga oodatust kiirem kasv on suurendanud tööjõumaksude laekumist. Suurenenud on ka aktsiisilaekumised, eriti kütuseaktsiisi osas. Seevastu käibemaksu laekumise prognoosi on vähendatud peamiselt valitsussektori kavandatust väiksema investeerimismahu tõttu. Samas on põlevkivisektori raskuste tõttu vähendatud nii dividenditulude kui ka keskkonnatasude prognoosi. Sotsiaalkindlustusfondide koondpositsioon on sel aastal tasakaalus, Haigekassa puudujäägi kompenseerib Töötukassa samaväärne ülejääk.

2017. aastal on oodata valitsussektori eelarvepuudujääki 0,8% SKPst, kuna kohalike omavalitsuste ülejääk asendub investeerimismahu kasvu ootuses puudujäägiga 0,4% SKPst. Samuti suureneb kasvavate investeeringute tõttu nii Riigi Kinnisvara AS-i, haiglate kui ka terve keskvalitsuse puudujääk. Sotsiaalkindlustusfondide positsioon paraneb tulenevalt töötuskindlustusmaksu prognoositavast kasvust. Järgnevatel aastatel on oodata valitsussektori eelarvepositsiooni pidevat paranemist ning jõudmist prognoosiperioodi lõpuks 2020. aastaks 0,6%se ülejäägini SKPst.

Valitsussektorist *ca* 3/4 moodustava keskvalitsuse suurimaks osaks on **riigieelarve**. Riigieelarve positsiooni mõjutavad enim majandusarengust sõltuvad maksulaekumised. Sellest lähtuvalt on majandustsükli langusfaasis suurem osa eelarvepuudujäägist tulnud just riigieelarvest. Vastavalt on riigieelarve enim panustanud ka nii möödunud aasta, kui ka kriisieelsete aastate eelarveülejäädikesse.

Riigieelarve maksutulude prognoos baseerub makromajandusprognoosi baasstsenaariumil, mittemaksuliste tulude prognoos tugineb ministeeriumide esitatud prognoosidele ning käesoleva aasta senistele laekumistele. Palgakasvu ootuste paranemisest tulenevalt on tööjõumaksude prognoosi suurendatud, mis hoiab lähiaastatel maksutulude taseme eelmisest prognoosist kõrgemal, kuid tarbimismaksude langus viib prognoosiperioodi lõpuks maksutulude prognoosi allapoole korrigeerimiseni.

Käesoleva aasta riigieelarve kulude prognoos tugineb 2016. aasta eelarvele, mida on korrigeeritud arvestuslike kulude muutusega ning tuludega seotud kulude prognoosi muutusega. Järgnevate aastate kulutase baseerub riigi eelarvestrateegial aastateks 2017-2020.

Sotsiaalkindlustusfondide sektorisse kuuluvad Haigekassa ja Töötukassa. 2015. aastal oli Haigekassa eelarvepositsioon tänu planeeritud suurematele kuludele nii eriarstiabi kui ka ajutise töövõimetushüvitise kulu osas oodatust halvem ning puudujääk ulatus 18 mln euron. Seda ei tasandanud ära ka oodatust oluliselt parem sotsiaalmaksu laekumine. Käesoleval aastal on oodata 31 mln euro suuruse puudujäägi tekkimist, kuna ajutise töövõimetushüvitiste kulu, ravimite kompenseerimise kulu ning eriarstiabi kulu kujunevad oodatust suuremaks. Positsiooni parandab sotsiaalmaksulaekumise ootuste paranemine. Aastatel 2017–2020 on oodata eelarvepositsiooni paranemist. 2017. aastal on oodata 1 mln euro suurust puudujääki, 2018. ja 2019. aastal vastavalt 1 mln euro suurust puudujääki ning tasakaalu, ning 5 mln euro suurust puudujääki aastal 2020. Prognoosimisel on lähtutud Riigikogu poolt kinnitatud Haigekassa eelarvepositsiooni eesmärgist nimetatud aastate kohta, sotsiaalmaksu prognoosi

ravikindlustuse osast, Haigekassa prognoosist kuludele 2016. aastal ning tavapärasest kulude kasvust aastal 2020.

Töötukassa ülejääk oli 2015. aastal 43 mln eurot, mis on oluliselt väiksem 2014. aasta ülejäägist. Põhjuseks on peamiselt töötuskindlustusmaksemäära langetamine, mis vähendas Töötukassa tulusid. Käesoleva aasta Töötukassa eelarvepositsiooni mõjutab kulude kasv, mis tuleneb ülespoole hinnatud töötuse prognoosist ning vastavalt suurematest kuludest hüvitistele ja teenustele. Oodatav ülejääk 2016. aastal on 31 mln eurot. Nagu eelmisel aastal, on ka käesoleval ning järgmistel aastatel eeldatud aktiivsete tööturumeetmete kulude katmist töötuskindlustusmaksetest. Samuti on eeldatud töövõimereformiga kaasnevaid täiendavaid kulusid alates järgmisest aastast, mis alates 2017. aastast suurendavad oluliselt Töötukassa tegevusi ning kulutusi, mistõttu on oodata ülejäägi püsimist 2016. aasta taseme lähedal prognoosiperioodi lõpuni.

Valitsussektori eelarvepositsiooni mõjutab ka **kohalike omavalitsuste** tegevus. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse jõustumisega 2012. eelarveaastast on seatud piirangud nende netovõlakoormusele (võlakohustuste ja likviidsete varade vahe) ja põhitegevustulemile ning need on laiendatud lisaks kohalikule omavalitsusele ka temast sõltuvate üksustega koos moodustavale arvestusüksusele. Kui põhitegevustulem peab kõigil olema positiivne, siis kõrgema põhitegevustulemiga üksustel võib netovõlakoormuse ülemmäär olla kuni 100% põhitegevuse tuludest. Erandina ei olnud lubatud 2016. aasta lõpuni võtta uusi kohustusi nendel üksustel, kelle netovõlakoormus on üle 60% põhitegevuse tuludest. Teised üksused pidid uute kohustuste võtmisel arvestama, et nende netovõlakoormus ei kasvaks üle 60% põhitegevuse tuludest. Seoses kohalike valimistega 2017. aastal eeldame kohaliku omavalitsuse üksuste defitsiidi suurenemist ca 0,4%-ni SKPst.

Muutusi riigieelarve ja kohalike omavalitsuste tulubaasis näitlikustab järgmine tabel (allikas: Rahandusministeerium).

Tabel 2. Kohalike omavalitsuste ja riigieelarve näitajad aastatel 2013-2020

KOONDNUMBRID (miljonites eurodes)	Tegelik täitmine			2015. a kevadprognoos				
	2013	2014	2015	2016*	2017*	2018*	2019*	2020*
EELARVED								
KOV EELARVED								
Tulud KOKKU	1 490	1 531	1 598	1 646	1 711	1 801	1 877	1 940
- sh maksutulud ja keskkonnatasud	810	874	939	979	1 021	1 077	1 135	1 193
- sh tasandusfond ja tulubaasi meede	74	75	75	76	76	76	76	76
- sh riigieelarvelised eraldised KOV-de kulude toetuseks (v.a hariduskulud investkomponendita, toimetulekutoetus, hooldajatoetus)	55	49	55	53	53	53	53	53
- sh hariduskulud investkomponendita, toimetulekutoetus, hooldajatoetus	205	210	222	244	244	244	244	244
- sh välisabi ja saastekvoodid (tekkepõhine)	112	56	50					
Riigilt (sh riigi sihtasutused jms) saadud toetused jaotatuna otstarbe järgi								
jaotatuna otstarbe järgi	500	451	457					
- sh sihtotstarbelised toetused jooksvateks kuludeks	62	58	50					
- sh sihtotstarbelised toetused põhivara soetuseks	133	86	59					
- sh tasandus- ja toetusfond	305	307	348					
Kulud KOKKU								
Kulud KOKKU	1 563	1 530	1 569	1 684	1 788	1 841	1 916	1 982
- sh personali- ja majandamiskulud	1 025	1 071	1 145					
- sh põhivara soetus	278	194	178					
Eelarvete koondtasakaal (kassapõhine)	-73	1	29	-38	-77	-39	-39	-42
Eelarvete koondtasakaal KOV ja temast sõltuvatel üksustel (tekkepõhine)	-83	-19	38	-38	-77	-39	-39	-42
Võlakoormus	640	714	665	705	789	836	884	933
Likviidsed vahendid	99	161	149	138	143	149	155	161
Muud KOV koondarvud								
Tulud kokku ilma hariduskulude, toimetulekutoetuse ja hooldajatoetuseta	1 278	1 313	1 369	1 395				
Tulubaas kokku (tulumaks ja tasandusfond)	798	863	928	965	1 007	1 062	1 119	1 176
Maksutulud ja tasandusfond ilma hooldajatoetuseta ja koos palkade ühtlustamisega	875	940	1 005	1 046	1 088	1 144	1 202	1 260
Kulud kokku ilma hariduskulude, toimetulekutoetuse ja hooldajatoetuseta	1 351	1 313	1 340	1 432	1 779	1 831	1 907	1 973
RIIGIEELARVE								
Tulud KOKKU	7 594	7 809	7 980	8 740	9 181	9 852	10 330	10 626
- sh maksulised tulud (v.a sotsiaalmaks)	3 031	3 281	3 548	3 745	3 967	4 235	4 490	4 749
Kulud KOKKU	7 634	7 670	7 896	8 830	9 294	9 936	10 177	10 415
- sh kulud sotsiaalkindlustuse, välisabi ja edasikantavate kuludeta	3 529	3 642	3 932	4 238	4 462	4 697	4 733	4 936
Koontasakaal	-40	138	84	-90	-113	-84	153	211

3.4 Valla majandusnäitajad

Kohtla vallas elas 2016. aasta 1. jaanuari seisuga 1581 inimest. Valla pindala on 101 km². Valla territooriumil asub 17 küla.

Kohtla valla 2016. aasta eelarves on põhitegevuse tulude summaks planeeritud 1 236 tuhat eurot, likviidsete varade vaba jääk aasta alguses oli ligi 68 tuhat eurot. Võrdluseks, 2015. aasta eelarve tulude maht oli 1 174 tuhat eurot.

Suurima osa tulude struktuuris moodustavad mitmesugused maksutulud, kokku 967 tuhat eurot, mis hõivavad valla eelarves ligi 78 %. Sealhulgas füüsilise isiku tulumaksu laekumiseks on planeeritud 920 tuhat eurot, maamaksu oodatav laekumine 2016. aastal on 45 tuhat eurot.

Planeeritud põhitegevuse kulude maht aastaks 2016 on 1 230 tuhat eurot, mis võrreldes 2015. aasta eelarvega (mis oli 1 171 tuhat eurot) on suurem 59 tuhat euro võrra. Valla kulueelarve (so rahaliste väljaminekute plaan) koosneb investeeringute eelarvest summas 198 tuhat eurot ja tegevuskulude eelarvest summas 1 230 tuhat eurot.

Valla eelarve koostamisel on jälgitud põhimõtet, et tegevuskulud ei ületaks tulusid ning investeeringute katmiseks kasutatakse reeglina mitteregulaarseid sissetulekuid (nt sihtfinantseerimist).

Laenukohustuste jääk alates 31. detsember 2014 puudub.

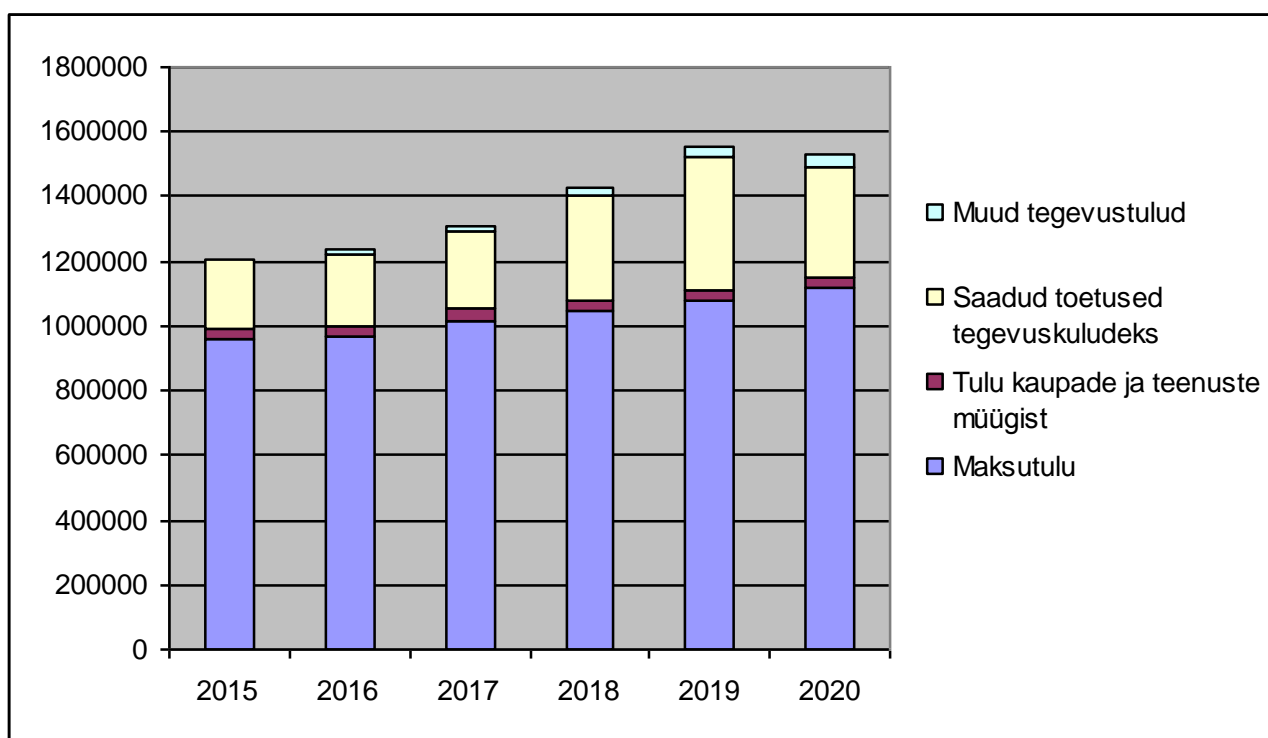
4. Põhitegevuse finantsplaan

4.1 Põhitegevuse tulud

Kohtla valla põhitegevuse tulud koosnevad mitmesugustest maksutuludest, saadavatest toetustest tegevuskulude katteks, kaupade ja teenuste müügitulust ning muudest tegevustuludest. Valla põhitegevuse tuludest suurima osa moodustavad maksutulud, millest omakorda enamuse laekub eraldistena riiklikest maksudest (füüsilise isiku tulumaks ja maamaks); tähtsusetult järgmisel kohal on mitmesugused saadavad toetused.

Põhitegevuse tulude struktuurist annab ülevaate järgnev joonis.

Joonis 2. Põhitegevuse tulud (eurodes)

Kõige suurema osakaaluga põhitegevuse tululiik on **füüsilise isiku tulumaks (FIT)**. Enim mõjutavad tulumaksu laekumist maksumaksjate arv ja keskmine palk ning ka riigipoolsed tulumaksu jaotusmeetodika muutmised. 2009. aasta alguses vähendati keeruliste majandusolude tõttu koostatud negatiivse riigi lisaeelarvega kohalikele omavalitsustele eraldatavat tulumaksuosa 11,93%-lt 11,4%-le. 2013. a tõsteti omavalitsuste osakaal 11,57%-le kompenseerimaks omavalitsustele maamaksu vabastamisest tulenevat tulubaasi vähenemist. Samal põhjusel on kavas tõsta tulumaksu määrat 2014. a veel täiendava 0,03 protsendipunkti võrra 11,6%-ni. Käesoleva prognoosi koostamisel eeldatakse nimetatud protsendimäärade püsivust samal tasemel kogu ülejäänud prognoosiperioodi. Keskmise palga ning hõive kasv sõltuvad põhiliselt üldisest majanduskasvust, mis omakorda sõltub eurotsooni edukusest kriisiga võitlemisel. Seetõttu on tulumaksu laekumise prognoos väga tundlik väliskeskkonna muutuste suhtes. Kui strateegias aluseks võetud eeldused ei peaks realiseeruma võib tulumaksu laekumine planeeritud mitme protsendipunkti võrra erineda.

Riskid on seejuures põhiliselt allapoole. Strateegias kasutatud eeldused makromajanduslike põhinäitajate kohta põhinevad Maailmapanga, IMFi, Euroopa Komisjoni, EV Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga prognoosidel ning on esitatud tabelis 3.

Tabel 3 Makromajanduslikud näitajad

Makromajanduslikud näitajad (%)	2014	2015	2016*	2017*	2018*	2019*	2020*
SKP reaalkasv (%)	2,9	1,1	2,0	3,0	3,3	3,0	2,8
SKP nominaalkasv (%)	5,0	2,5	4,1	5,9	6,3	6,0	5,7
Tarbijahinnaindeks (%)	-0,1	-0,5	0,3	2,7	2,9	2,8	2,8
Tööhõive kasv (%)	0,6	2,6	-0,9	-0,1	-0,3	-0,2	0,0
Keskmise palga nominaalkasv (%)	5,9	6,0	4,9	4,7	5,5	5,7	5,5

FIT kasvuks on prognoositud ligi 5% aastas. Põhiline kasv tuleb läbi palgataseme tõusu. Erasektori palgad on tõusmas ja eeldatavalt jätkub kasv lähitulevikus. Samuti on kasvanud alampalk, 2017.a on kuutasu alammääraks 470 eurot.

Avalikus sektoris on kasv olnud aeglasem. Negatiivseks asjaoluks on hõivatute arvu äärmiselt aeglane taastumine ning prognoosi kohaselt ei kiirene hõive kasv kogu strateegia perioodi jooksul.

Tabel 4 Füüsilise isiku tulumaksu laekumine 2008-2020 (tuh.eurot)

Aasta	Kohtla vald	
	summa (tuh.euro)	Kasv %
2008	763	49%
2009	680	-11%
2010	604	-11%
2011	639	6%
2012	720	13%
2013	789	10%
2014	859	9%
2015	913	6%
2016*	920	1%
2017*	970	5%
2018*	1000	3%
2019*	1030	3%
2020*	1070	4%

*prognoositav laekumine

Maamaks on riiklik maks, mis laekub täies ulatuses KOV-te eelarvesse. Alates 01.01.2013. a jõustus seadusemuudatus, mis tõi kaasa maamaksust vabastamise kodualusele maale tiheasustusega kuni 1500 m² ja hajaasustusega piirkonnas kuni 2 ha ulatuses juhul kui sellel maal asuvas hoones on maa omaniku / maakasutaja rahvastikuregistri järgne elukoht.

Kohalike maksude prognoosimisel on eelduseks, et uusi kohalikke makse vaadeldaval perioodil ei kehtestata. Tulubaasi jääb reklaamimaks.

Kaupade ja teenuste müügist laekuvad tulud kasvavad üldise kaupade ja teenuste hindade kallinemise tasemel. Põhiosa tuludest laekuvad rendituludest ja hoonestusõiguse seadmisest.

Toetused laekuvad põhiliselt riigieelarvest tasandus- ja toetusfondist. Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada omavalitsuste võimalusi avalike teenuste osutamisel. Toetusfond toetab kohalikke omavalitsusi ülesannete täitmisel.

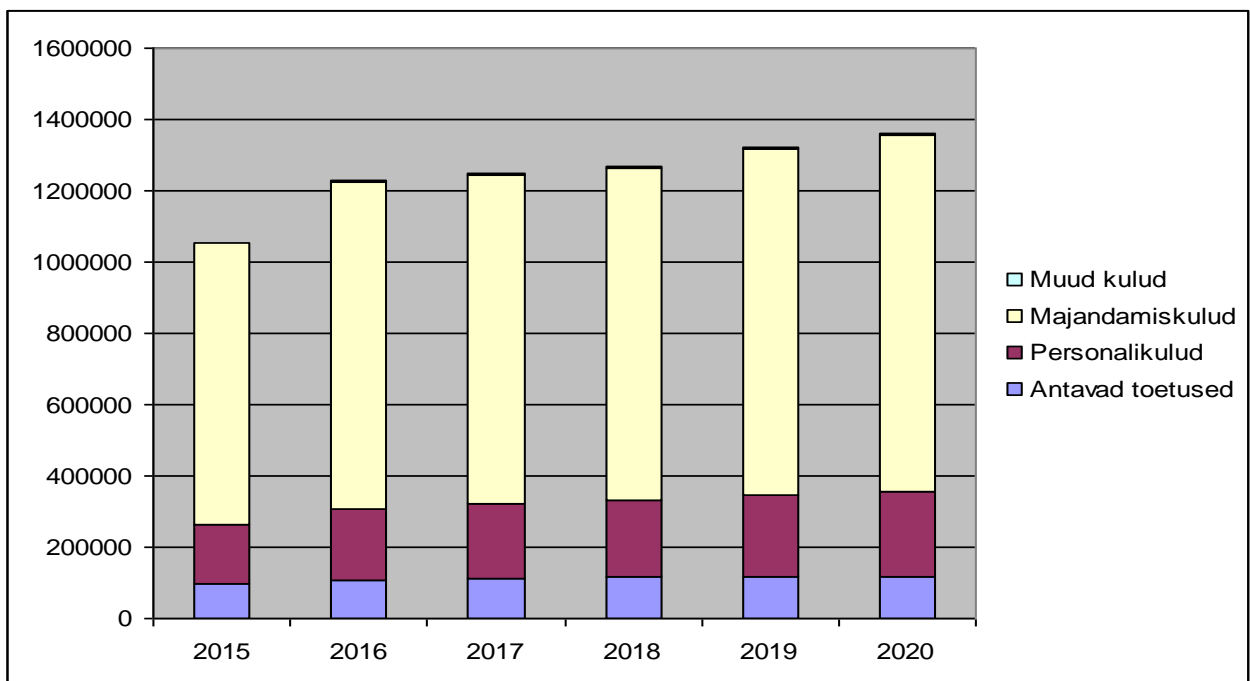
Lisaks on eelarvestrateegias planeeritud toimetulekutoetus ning sotsiaaltoetuste ja -teenuste osutamise toetus. Toetuste hulgas on mitmed laekumised ühekordse iseloomuga ehk projektipõhised. Sellest lähtuvalt on neid ka prognoositud. Toetuse laekumisega ja vastavalt toetusest tehtavate kuludega on arvestatud ainult juhul, kui on piisavalt suure kindlusega teada, et antud projekt realiseerub.

Muude põhitegevuse tuludena laekuvad tasu vee erikasutusest, saastetasud. Nimetatud summad on väikesed ega oma olulist mõju tulubaasile.

4.2 Põhitegevuse kulud

Põhitegevuse kulude eelarveosas on kulud jaotatud järgmiselt:

Joonis 3. Põhitegevuse kulude struktuur (eurodes)

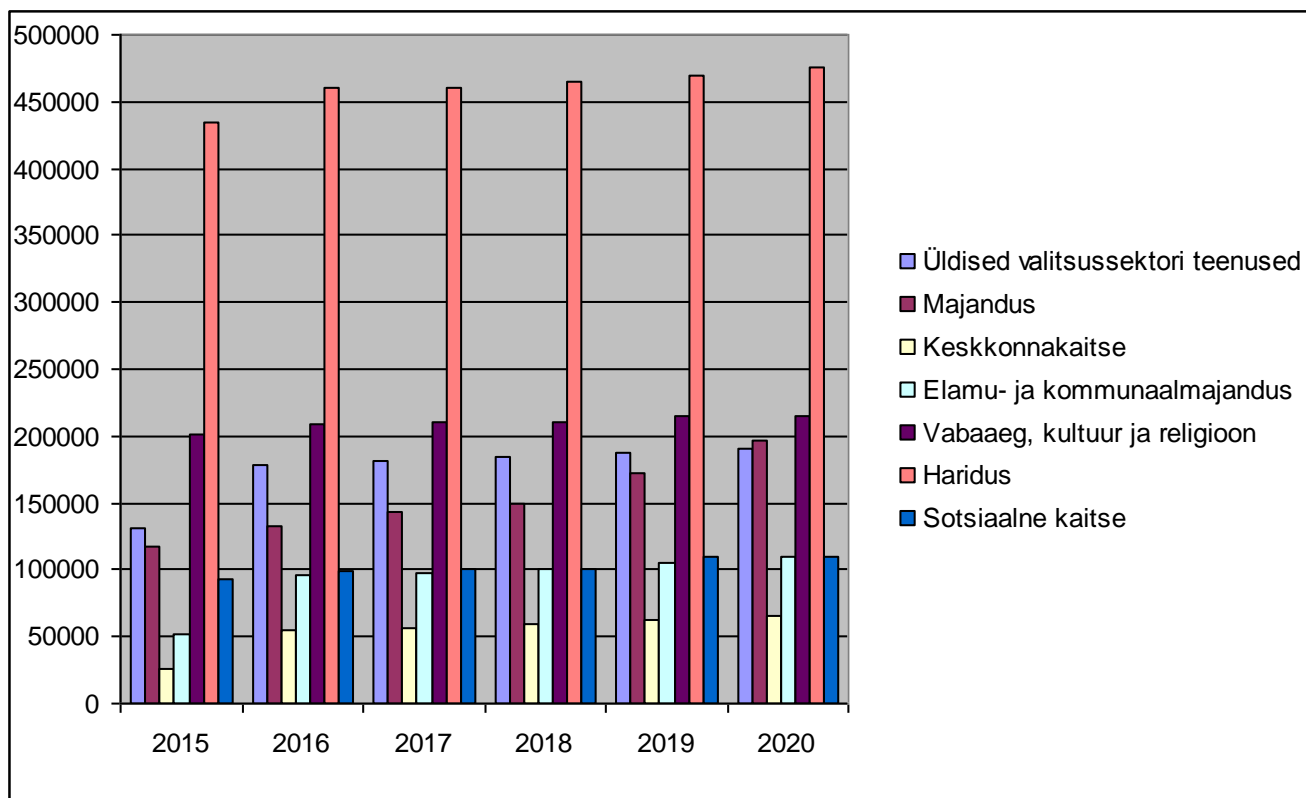

Põhitegevuse kulud moodustavad kogukuludest ligi 60 %. Põhitegevuse kulude hulka ei kuulu põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine, põhivara soetus, osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus ega finantskulud – nimetatud kulud kuuluvad investeerimistegevuse eelarveossa.

Põhitegevuse kulude kasvu on prognoositud kõigis kululiikides. Personalikulude kasvule on tugev surve, kuid palkade tõstmine sõltub tegelikkuses paljuski poliitilistest otsustest ja majanduskeskkonnast, ning kuna need piisavalt täpselt teada ei ole, siis on ka personalikuludes muutusi vähe. Reservfond on 6 400 eurot.

Põhitegevuse kulude liigendus meetmepõhiselt on eelarvestrateegia mudelis esitatud tegevusalade kaupa, mille nimetused on vastavuses riigile esitatavas eelarve täitmise aruandes kasutatava kulude tegevusalapõhise liigendusega. Iga tegevusala on täiendavalt jagatud neljaks kululiigiks – antavad toetused, personalikulud, majandamiskulud, muud kulud.

Joonis 4. Kulude osatähtsuse dünaamika valdkonniti

Põhitegevuse tulem

Järgnevas tabelis on välja toodud põhitegevuse tulude, kulude ning põhitegevustulemi eelarveline suurus (2015. aasta osas) ning prognoos aastateks 2016-2020.

Aastatel 2016-2020 on põhitegevustulemi eelarve ja prognooside kohaselt positiivne (so baasstsenaariumi järgi).

Tabel 5. Põhitegevuse tulemi eelarve ja prognoos (eurodes)

Kohtla vald	2015 täitmine	2016 eeldatav täitmine	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve	2020 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	1 206 980	1 235 677	1 311 112	1 425 509	1 551 008	1 528 698
Maksutulud	959 626	967 000	1 017 000	1 047 000	1 077 000	1 117 000
sh tulumaks	913 021	920 000	970 000	1 000 000	1 030 000	1 070 000
sh maamaks	45 464	45 000	45 000	45 000	45 000	45 000
sh muud maksutulud	1 141	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	33 354	30 000	35 000	35 000	35 000	35 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	209 658	223 677	239 112	318 509	409 008	341 698
sh tasandusfond	136 901	125 469	134 112	134 009	142 008	148 198
sh toetusfond	57 319	68 208	75 000	80 000	85 000	90 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	15 438	30 000	30 000	104 500	182 000	103 500
Muud tegevustulud	4 343	15 000	20 000	25 000	30 000	35 000
Põhitegevuse kulud kokku	1 053 928	1 230 160	1 248 800	1 268 800	1 321 800	1 361 800
Antavad toetused tegevuskuludeks	97 111	108 210	112 000	115 000	115 000	115 000
Muud tegevuskulud	956 818	1 121 950	1 136 800	1 153 800	1 206 800	1 246 800
sh personalikulud	166 513	197 065	210 000	217 000	230 000	240 000
sh majandamiskulud	790 261	918 085	920 000	930 000	970 000	1 000 000
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>			5 434	3 904	3 140	0
sh muud kulud	44	6 800	6 800	6 800	6 800	6 800
Põhitegevuse tulem	153 052	5 517	62 312	156 709	229 208	166 898

5. Investeeringud

Kavandatavaid investeeringuid ja nende rahastamist kajastab detailselt eelarvestrateegia mudeli tööleht "Investeeringud". Selles tabelis on kajastatud kõik põhivara soetused (koos kaasneva käibemaksukuluga).

Investeeringute tabelis on automaatselt välja arvatud ka kõikide investeeringute koond – põhivara hangete kogumaht ning liigiti finantseerimisallikate kogumahud aastate lõikes.

Järgnevas tabelis on kokku võetud investeeringute kava perioodiks 2016 – 2020.

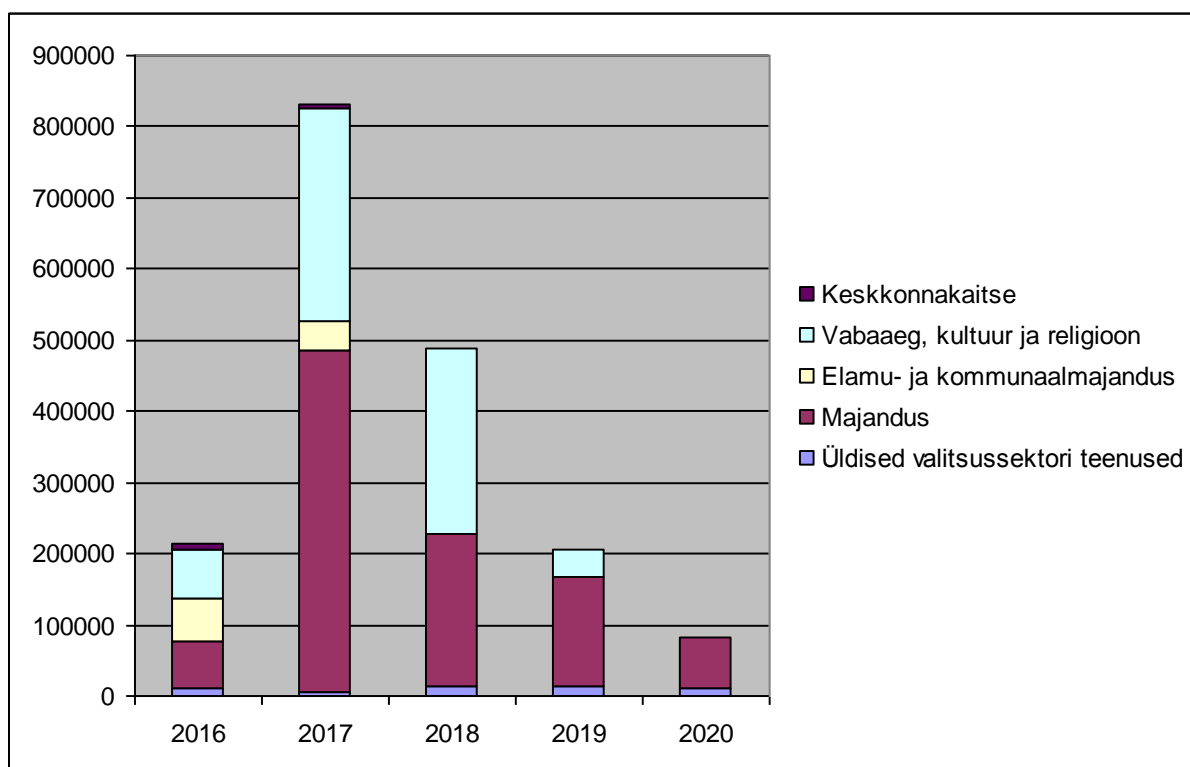
Tabel 6. Investeeringute kava 2016 – 2020

Investeeringuobjektid	2016 eeldatav täitmine	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve	2020 eelarve
Mõisamaa küla veevarustus 06					
Veevarustus	60 538	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	51 457				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	9 081				
Jäätmemajad küladesse 05					
Jäätmekäitlus	8 019	4 820	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	6 735	4 820			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 284				
Saka RM põrandate rekonstrueerimine 08					
Rahvamajad	47 880	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	32 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	15 880				
Järve küla jalg- ja jalgrattatee 04					
Maanteetransport	36 548	171 469	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	21 548	155 267			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	15 000	16 202			
Teede remont 04					
Maanteetransport	30 000	50 000	74 500	152 000	73 500
<i>sh toetuse arvelt</i>			74 500	152 000	73 500
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	30 000	50 000			
Kukruse mõisa paviljon 08					
Muuseumid	15 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	15 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
Valaste joa trepistiku ja matka-õpperaja rajamine 04					
Turism	0	260 000	139 458	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		240 081	99 458		

<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		19 919	40 000		
Tänavavalgustuse rekonstrueerimine 06					
Tänavavalgustus	0	40 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		40 000			
Kukruse mõisahotelli rajamine 08 Muuseumid	0	300 000	260 000	40 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		300 000	260 000	40 000	
KÕIK KOKKU	197 985	826 289	473 958	192 000	73 500
<i>sh toetuse arvelt</i>	126 740	400 168	173 958	152 000	73 500
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	71 245	426 121	300 000	40 000	0

Järgnev graafik iseloomustab investeeringute mahtu valdkonniti.

Joonis 5. Investeeringute jaotus valdkonniti (eurodes)

6. Finantseerimine

Investeeringute rahastamine

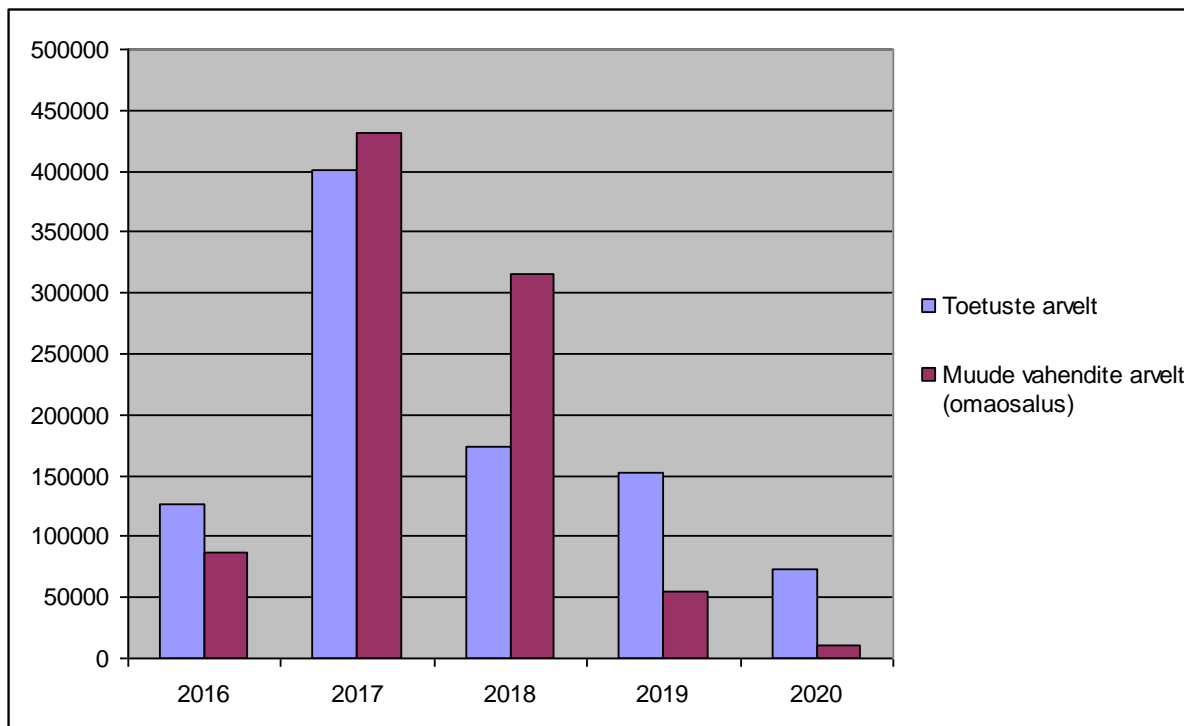
Investeeringute rahastusallikad jagunevad saadud sihtfinantseerimisteks, kaasatud laenuks ja muudeks võõrvahenditeks ning omavahenditeks. Seejuures sihtfinantseeringud on mudelis jagatud kolme rühma:

Euroopa Liidult ja muudelt mitteresidentidelt, riigilt ja riigi valitseva mõju all olevatelt isikutelt (sh KIK), teistelt isikutelt.

Investeeringute rahastamiseks kasutatavate omavahendite suurus on eelarvestrateegia finantsmudelis välja arvatud automaatselt – investeeringute tabelis näidatud põhivara soetuste ja muude finantseerimisallikate vahena.

Järgnev graafik iseloomustab investeeringute kogumahtu rahastusallikate lõikes.

Joonis 6. Investeeringute kogumaht rahastamisallikate lõikes (eurodes)

7. Laenukohustused

Eelarvestrateegias on kajastatud mitmesugused võlakohustused, näidates ära kohustuse nimetuse, kogusumma, kasutuselevõtu aasta, intressimäära ning aastate lõikes tagasimakstava põhiosa, tasutavad intressid ning kohustuse jäägi. Antud tabeli kohustuste jääkide ridadel olevad valemid eeldavad, et laen võetakse kasutusele ühe kalendriaasta jooksul. Kohustuste tabelis on kajastatud ka varasematel aastatel võetud laenud ja kap liisingud, mille teenindamine eelarvestrateegia perioodil veel jätkub.

Kohtla vallal ei ole eelarvestrateegia koostamise aastal (2016) üleval laene. Kukuruse mõisahotelli rajamiseks on kavandatud võtta laenu 600 tuh eurot.

Netovõlakoormus

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsdistsipliini hinnatakse eelkõige järgmise kahe näitaja alusel: põhitegevuse tulem (mis on käsitletud peatükis "Põhitegevuse tulem") ja netovõlakoormus.

Perioodi netovõlakoormus arvutatakse antud perioodi (reeglina finantsaasta) võlakohustuste saldo ja likviidsete varade kogusumma vahena.

Lisaks tuuakse välja netovõlakoormuse määr ja ülemmäär.

Netovõlakoormuse määr = $\text{Netovõlakoormus} / \text{Põhitegevuse tulud} * 100\%$

Netovõlakoormuse ülemmäär - vastavalt seadusele võib netovõlakoormus aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude 6-kordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Seejuures kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude 6-kordne vahe on väiksem kui 60% vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoormus ulatuda kuni 60 protsendini vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest.

Kohtla valla eelarvestrateegia ei näe ette laenukohustuste võtmist. Seega on netovõlakoormuse määr planeeritud perioodil 0% .

Likviidsed varad

Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse tähenduses peetakse likviidseteks varadeks raha ja pangakontodel olevaid vahendeid, rahaturu- ja intressifondide aktsiaid ja osakuid ning soetatud võlakirju.

8. Finantsdistsipliin

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses on sätestatud finantsdistsipliini tagamise meetmed, millest tuleb kohalikul omavalitsusel kinni pidada:

- põhitegevuse tulem ei tohi olla kahe järjestikuse aruandeaasta lõpu seisuga seaduses sätestatud väärtusest väiksem, st ei tohi olla negatiivne;
- netovõlakoormus ei tohi ületada kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 34 lõigetes 3-5 sätestatud netovõlakoormuse ülemmäära.

Netovõlakoormus on võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe.

Võlakohustustena arvestatakse bilansis kajastatud kohustused, sealhulgas:

- 1) võetud laenud,
- 2) kapitalirendi- ja faktooringukohustused,
- 3) tasumise tähtjaks täitmata jäänud kohustused,
- 4) saadud teotuste tagasimakse kohustused,
- 5) toetusteks saadud ettemaksud,
- 6) toetuste andmise kohustused,
- 7) pikaajalised võlad tarnijatele,
- 8) muud pikaajalised kohustused, mis nõuavad tulevikus raha väljamaksmist.

Põhitegevuse tulemi väärtus ja netovõlakoormus arvutatakse raamatupidamisarvestuse andmete alusel aruandeaasta lõpu seisuga.

Allpool toodud tabelisse on koondatud Kohtla valla finantsdistsipliini iseloomustavad näitajad.

Tabel 7. Finantsdistsipliini iseloomustavad näitajad (eurodes)

Arvestusüksus Kohtla	2015 täitmine	2016 eeldatav täitmine	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve	2020 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	1 261 900	1 293 677	1 370 112	1 484 509	1 610 008	1 587 698
Põhitegevuse kulud kokku	1 105 101	1 286 160	1 305 800	1 326 800	1 380 800	1 420 800
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud	0	0	5 434	3 904	3 140	0
Põhitegevustulem	156 799	7 517	64 312	157 709	229 208	166 898
Investeeringustegevus kokku	-90 670	-198 417	-431 121	-315 000	-55 000	-10 000
Eelarve tulem	66 129	-190 900	-366 809	-157 291	174 208	156 898
Finantseerimistegevus	0	0	550 000	-90 000	-100 000	-120 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	66 129	-190 900	183 191	-247 291	74 208	36 898
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	0	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	278 871	87 971	271 162	23 871	98 079	134 977
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	0	0	550 000	460 000	360 000	240 000
sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	278 838	436 129	261 921	105 023
Netovõlakoormus (%)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	940 794	776 206	822 067	969 678	1 394 088	1 001 388
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	74,6%	60,0%	60,0%	65,3%	86,6%	63,1%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	940 794	776 206	543 229	533 549	1 132 167	896 365

9. Kokkuvõte

Eelarvestateegia koostamise eesmärgiks on üldises plaanis tagada omavalitsuse finantspoliitika jätkusuutlikkus: positiivne eelarvetulem, reservide olemasolu, piisav laenuteenindamise ja investeerimisvõimekus. Käesoleva eelarvestrateegia kontekstis võib öelda, Kohtla valla eelarve tulude kogumaht on majanduslanguse tingimustes oluliselt vähenenud ning seega ei ole lähiaastatel võimalik rääkida piisavast investeerimisvõimest.

Kõige olulisem ja samas kõige raskemini prognoositav tululiik on iga omavalitsuse jaoks üksikisiku tulumaks. Ühe tululiigi nii suur osatähtsus tähendab ka suuremat riski tulude laekumisele. Kui majanduses läheb hästi ja palgad kasvavad, on tulumaksu laekumine hea. Kui majanduses on halvad ajad, langeb ka tulumaksu laekumine. Nii on ka varasemad aastad näidanud. Esimeseks lihtsaks sammuks probleemi lahendamisel võiks olla omavalitsustele laekuva tulumaksu suurendamine majanduskriisi eelsele tasemele (11,93%, praeguse 11,6% asemel). Füüsilise isiku tulumaksu laekumise riski maandab praegu mõningal määral riigi eelarvest tasandusfondi eraldise muutus.

Tuleviku majandusarengu prognoosimine on keeruline, kuna see sõltub palju ka poliitilistest otsustest. Üheks näiteks on riigi kava kohaliku halduse reformimiseks – millised on valitsuse poolt kinnitatud võimekuse ja jätkusuutlikkuse kriteeriumid ja mida see endaga kaasa toob?

Eelarvestrateegia on koostatud eeldusel, et vallas püsib eelarvestrateegia perioodil stabiilne elanikkond ning tööhõive ja keskmine palk kasvavad. Valla kulude struktuur on olnud suuremate muutusteta. Konkurentsilt on suurimaks kulukohaks hariduse valdkond. See jääb nii ka edaspidiseks, kuigi suuremat osatähtsust eeldaksid ka teised valdkonnad – majandus, keskkond, kultuur ja sotsiaalne kaitse.

Valla finantsolukorra parandamise eesmärgil on endiselt oluline leida vahendeid kulude optimeerimiseks ja vähendamiseks. Leida võimalusi eelarvetulude suurendamiseks, et suuta tagada eelarvelistest vahenditest vajalikud teenused.

Investeeringute tegemisel on oluline kasutada maksimaalselt EL toetusrahasid. Seejuures tuleb arvestada, et iga tehtud investeering mõjutab hiljem tegevustulusid ja -kulusid.

Valla krediivõimelisena hoidmise tarvis seatakse järgnevad toetavad põhimõtted:

- Investeeringud planeeritakse ja teostatakse arvestades arengukava.
- Tulude alalaekumise korral tehakse kulutusi kinnitatud eelarvest proportsionaalselt väiksemas mahus.
- Oluliste majandus- ja demograafiliste muutuste ilmnemisel tulude ja kulude struktuuri operatiivne ümberhindamine